

נ' אמוץ
 כיון לא אני מוציא אמוץ
 אמוץ אמוץ אמוץ אמוץ
 נ' וחרף אמוץ אמוץ אמוץ
 באור קוין אמוץ
 כהאק לא אני סוף אמוץ אמוץ
 באר פני שני סיני
 אגה אני כיון אמוץ
 אמוץ אמוץ אין לא אמוץ אמוץ
 אמוץ אמוץ אמוץ אמוץ אמוץ
 אמוץ אמוץ אמוץ אמוץ
 אמוץ אמוץ אמוץ אמוץ
 אמוץ אמוץ אמוץ אמוץ

פירוס המיוחרים גדול כליך, שכמעט מן הנמנע להגיע לעמדת קריאה נוחה. בשנים האחרונות נתגלו ופורסמו פשעים המוריים שבוצעו עליידי המזכיר הראשון של המיפ"ל ג'ה הקומוניסטית באורבג'אן, וכן עליידי הממונה על התיכונן הכלכלי באורבג'אן ומוסקווי וצמו. העובדות שנתגלו בכתייהמישפט ופורסמו בעיתונות חשפו תמונת מצב מחרידה לגבי העוצמה שאותה צברו איראל פונקציונרים אשר קיפפו את עצמם ב"מאפיה", שעלפי העדויות — מסוגלת היתה להתחרות בזו הסיציליאנית בכל הנוגע לתיכונן הדרכים שבהן חוסלו כל מי שעמדו בדרכה. העסקנים והפקידים ניצלו את המנגנון שאמרו להיות מופקד על ריווחות התושבים לקידום האינטרסים האישיים שלהם. המנהיגות הסובייטית העומדת בפני דילמה קשה. להסתיר מעיני העולם את גידוליה הפראא שאימו לסכן הישגים מעולים של הפרומוה הכלכלית, או לבצר כל מה שדבקו בו העובש, הרקב והשחיתות. היא בחרה בדרך השניה. לשם כך הוחל למעשה בביצוע תוכנית "המאפיה", תוך כלית כוח ההתנגדות של כל אותם אנשי מנגנון כירורקי ראטי המאיישים משרות — מן הרמות ביותר ועד לדרג הנמוך. לראשונה מאז ימי אביב המהפכה פועלת המנהיגות בגיוס מלא של כל אמצעי התיקשות לסילוק מסכי הטיטוסט וחשיפת ממדי הפקדנות ורעות המחללים שכירסמו בריקמתה של החברה הסובייטית. רק כך ניתן להבין את גודל ועוצמת התהודה הצרכנית שנוצרת לפירוסים באמצעי התיקשות, שורת, ביומונים, שבועונים, בתחנות השידור ובערוצי הטלוויזיה. ביקורי זה, הרביעי במספר, בכרית המועצות, איפשר לי לעמוד על כל מלאו הקפס של ה"שינויים התמורתי שחלו בארץ ואשר ניכרו בכל מקום שבו עברתי. כך הפך מסעי לגילוי עיקבותי של מאי"ק קובסקי גם למסע לגילוי רוסיה החדשה, המתערת מחוצותיה של זו הישנה, שאבר עליה הכלה.

לראשונה מאז ימי אביב המהפכה פועלת המנהיגות בגיוס מלא של כל אמצעי התיקשות לסילוק מסכי הטיטוסט וחשיפת ממדי הפקדנות ורעות המחללים שכירסמו בריקמתה של החברה הסובייטית. רק כך ניתן להבין את גודל ועוצמת התהודה הצרכנית שנוצרת לפירוסים באמצעי התיקשות, שורת, ביומונים, שבועונים, בתחנות השידור ובערוצי הטלוויזיה. ביקורי זה, הרביעי במספר, בכרית המועצות, איפשר לי לעמוד על כל מלאו הקפס של ה"שינויים התמורתי שחלו בארץ ואשר ניכרו בכל מקום שבו עברתי. כך הפך מסעי לגילוי עיקבותי של מאי"ק קובסקי גם למסע לגילוי רוסיה החדשה, המתערת מחוצותיה של זו הישנה, שאבר עליה הכלה.

(בשבוע הבא - בבאקו בירת אזרביג'אן)

מנגד

רק בני אדם

ריד שחם מספר במדורו "כסף קטן" (ידיעות אחרונות) כי מצא בלא-תפוח משלושה עיתונים את הטקסט המלא של שירו החדש של שלום תנור. "שיריהם של שלום תנור, אלתרמן ואורי צבי גרינברג" — הוא נזכר — "שלא להזכיר את שמותיהם של החיים היום, כדי לא להעליב איש — הופיעו לכל היותר בעיתון אחד, במדור הסיפורות, ולפעמים גם זה לא". מסקנתו של ריד שחם: "משהו רקוב בממלכה השביעית", כלומר, בעיתונים "המעמידים את עצמם בתנודות לרשות יחסייהציבור של תוכנית-בידור חדשה". רוצים עוד דוגמה? — בבקשה. כמה עמודים אחרי רשמתי-קובלנתו של ריד שחם מופיעה ידיעה בת 9 שורות המדווחת לנו כי "סיפורה של דבורה עומר דמונתו של אנו, שהופיע ב-84 בהוצאת הקיבוץ המאוחד... זיכה באחרונה את המחברת בעיטור על שם יאנוש קורצ'אק". עוד מספר לנו עיתונו של שחם כי "הסופרת תשהה בפולין בין ה-8 ל-10 באוקטובר, במהלכם תוענק לה מדליה ותעודה". וגם זה, שהספר שבו מדובר ככה זיכה את כתבתה בשלושה פרסים, וכי זו שהתה בפולין לפני חמש שנים, כדי "לספוג אוויר" ולאסוף "חומרים אותנטיים" לסיפורה החדש. החומרים היו כנראה אותנטיים עד מאוד אם לשפוט על פי התוצאות — ואכן הכתבת גם מציינת כי "ההשקעה היתה כדאית". ממש כמו ההשקעה בכירו החדש של שלום תנור, שעדיין לא זכה אומנם בשלושה פרסים אבל כבר זכה ונרפס — אני מסתמך על דויד שחם — בשלושה עיתונים. והרי גם זה לא דבר של מדיכבך. באתה מרדה היתה גם כדאית, בלא ספק, ההשקעה באותה תוכנית-זמר חדשה ש"ממני מני" ו"סיבה למסיבה" כבר לא הספיקו לה עד כי נוקקה דווקא ל"מבט לחדשות". לא שיש לי, חלילה, משהו נגד שלום תנור, דבורה עומר או יהודית רביץ. אדרבה, עבר אני תחת כפות רגליהם, כמו שיונתן רטוש המנותח היה נוהג לומר. לכל מקריי אני עומד ומכריז בזה כי ההשקעה בהם, ככולם, היתה כדאית בהחלט.

יתר-על-כן, ברצוני גם לנצל הזדמנות זו לכרך את דבורה עומר. שלושה פרסים, מדליה ותעודה — זה לא הולך ברגל. הדבר היחיד שהשבית קצת את השתתפותי בשימחתה היתה העובדה שקראתי ושמעתי את דבר זכייתה לפחות שבע פעמים לפני הפירוסים האחרון בידעווח אחרונות. ברדיו, בטלוויזיה, בשידור החדשות ועוד בכמה מקומות אחרים — כולל מקומונים, שלא אשכח. בקיצור: הכל שמחים בשימחת העיטור והמדליה. לא זכור לי שהיתה אי-פעם שימחה במאסי-שטאב רומה בהופעת סיפריהם של שלום תנור, אלתרמן ואצ"ג. מה יש להגיד: ריד שחם צודק. אבל אולי אין זה מן הראוי לערב שימחה בשימחה. מה רציתי לומר בעצם רק זה שכל החינה, הנזכרת וזו שאינה נזכרת, רק מחזקות אותי בדעתי, בה אני מחזיק מזה שנים, כי אילו בחרו בכמה מסופרינו, אמנינו, זמרינו וזמרותינו לעמוד בראש משרד ממשלתי ליחסי-ציבור, היתה תרמיתה של מדינת-ישראל כגויים נראית אחרת מכפי שהיא נראית כיום. עם יחצ'נים כאלה, אפשר היה אולי לוותר אפילו על חלק מכפילי משרד-החוזק.

זה בכל זאת עוזר
 עובר-אורח שעבר במקום מרווח לי שהשלט "המגיד מדובנה" הוסר מן הרחוב התליאביבי הסמוך לשרות רוטשילד. הרחוב חזר להיקרא בשמו הישן והטוב, רחוב "המגיד", על שם העיתון. מתלוצז העיתונות העברית. ממקור אחר נודע לי כי הולכת ומתגבשת תוכנית לשחזר ולשמר את אנדרטת הפועל העברי היסטורית הניצבת במה שהיה אי-פעם שטח יריד המזרח. ואת שיבחה של חברת בוק והמהירות שבה תיקנה את טלפוניו של עמיתו צבי טל כבר קראתם במדורה של דינאלה שמי מן השבוע שעבר. זה בכל זאת עוזר, העיתון, לפעמים, מה? באתם, אנא היינו באים בלי עיתונים? היינו נאלצים להמציא אותם מחדש, חס וחלילה.

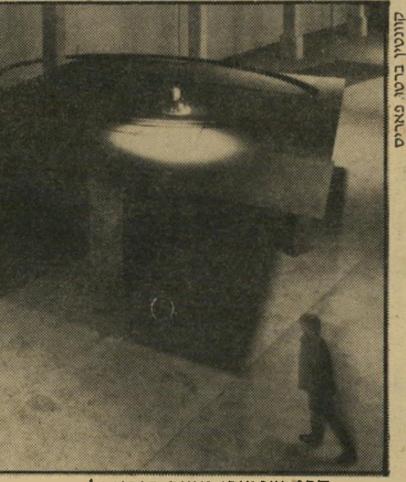
מילגות מיעוט

בשבוע שעבר כתבתי — ולא דווקא בסופרלאטיוויים — על 330 אלף השקלים החדשים שהוקצבו השנה לכלל סופרי ישראל ואלמנותיהם — רק אלה הכותבים עברית, כמובן — כתמלוגים על השאלת סיפריהם בסיפריות. הבעיה כולה לא תמצא, לדעתי, את פיתרונה הנאות עד אם תענין בחוק, חוק זכויות היוצא: תמלוגים בגין השאלת ספרים. לעומת זאת מותר בהחלט, ואף ראוי לשבח את המועצה לתרבות ולאמנות, וגם את השר העומד בראש המישרד שהיא, המועצה, מהווה חלק ממנו, על הגדלת מספרן של מילגות היצירה הניתנות כל שנה לסופרים מטעם קרן ראש הממשלה על שם לוי אשכול — מחמש לעשר מילגות. אלה הן מילגות הניתנות לסופרים כדי שיוכלו לשבות לשנה אחת מכל יגיעם ועמלם הלא-סיפורתי ולהתמסר ליצירתם, כלומר, למלאכת הקודש. במקרים מסוימים, ההשקעה כדאית. במיקרים אחרים, לא-כדאית. ובכל זאת, המיפעל כולו — ובעיקר הרחבתו — ראויים לכל שבח. אף אני עברכם הנאמן השתתפתי לפני כמה שנים בחבר השופטים אשר בחר את חתני המילגות (או עוד היו אלה רק חמש). לשבח עמיתיי-לישיפט אומר רק זאת, שכמה מבעלי הרעה והמאה בקריית-ספר שלנו — והלא כולם יודעים מי הם, אין צורך לנקוב בשמות — לא סלחו לנו עד עצם היום הזה על שהם לא היו בין הזוכים. אחד או שניים מהם אף פנו אז בתלונה לחבר הנאמנים של הקרן, והללו או מיקצתם, אחוזי החללה או. אימה גדולה וירח", כמאמר המשורר, מיהרו להבטיח להם, שמה שלא עלה בידם בשנה הרוה היא יצלה בידם בכאה אחריה. ואכן כך גם היה. בעזרת השם, השם רצה — ועיסוקם של הקובלים (עיתונות בדרך כלל) אף הוא לא הזיק. מה ששוב הוכיח לעידכל כי עיתונות היא השקעה כדאית לסופרים, אם גם לא תמיד לנחיונאים עצמם. מאז זרמו הרבה מים בפישון והינה הגיעה לידי בימים אלה רשימת הזוכים המאושרים דהשתא. כצפוי: הצירוף הרגיל של ראויים, ראויים מאוד והרבה פחות מלא-ראויים. מבין האחרונים, שני שמות משכו במיוחד את תשומת-ליבי: אוריאל ברנאן ואמנון נבות, שני פירחיי סיקריקין יוצאי בית "עכשיו" שלא היו מבטיחים — בהשקעתם, כרמת כתיבתם, תרבותם וביישר

ליכם — את מדורו הסיפורות של "העיתון המיוחד" הוכרז לטוב של מידוענו ר"ר אלכסנדר זאנבר המנות, אילו היה בו מדור סיפורתי. על מה ולמה זכו דווקא שניים אלה, שבלשון המעטה ניתן לומר עליהם כי ירם לא רב להם במה שמתקרא "יצירה" — ואפילו המדובר רק בישראל שלנו? האם מחמת פעילותם היתירה בסיפורות, ואולי בעיתונות דווקא? וגם זה: מילגה כדי להתפנות, אבל, במיקרה זה, להתפנות למה? — רק שופטי המילגה יוכלו כמובן להשיב על שאלותינו. הגיעו הדברים לידי כך, שעל אחד מן הצמד-חברים נאמר לי עליידי אחד השופטים/ות כי זכה בפרס, בקול אחד ועם שני נמנעים. וזאת מתוך שלושה חברי צוות השופטים. אני חוזר: ברוב של קול אחד לעומת שני נמנעים... נתן זך

אמנות
אישיות, חיים אסתטיים
וחלל תצוגה

סר'ו שפיצר, אמן צעיר בוגר בצ'כא, החל את דרכו האמנותית במחצית שנות השיכעים. כיום, שמו מוכר בכמה ארצות יותר מכארץ שבה הוא ובני משפחתו מתגוררים. בין השאר יש בעובדה זו גם כדי ללמד על האיש ועל אישיותו, כפי שזו משתקפת בחייה האסתטיים של יצירתו. לאחרונה הציג שפיצר, במוסיאון בשם "מא" גאון" השוכן בעיר גרנובל שבצרפת, מה שמכונה כעגה הטכנית של אמנות זמנו בשם מיצב, אשר לו קרא בצרפתית, "בלא רפאנס פאסיב" (בתרגום מ"לולי: כחול של התגוננות סבילה). המיצב מורכב מעמודי-בטון בגובה 3 מטרים כל אחד ומ"סליל-ברזל העוברת על פני מישטח ראשיהם

סר'ו שפיצר: מיצב בגרנובל

הגרועים של עמודים אלה. על גבי המסילה הונח לוח ברזל ענק ברוחב של 12 מטרים ובאורך של 20 מטרים. על גבי זה הונח חישוב-ברזל גדול. לפני המיצב, במרחקמה ממנו, הוחזר אל תוך הריצפה, עד לגובה פני הקרקע — לוח ברזל בגודל 8 x 3 מטרים. מאחורי המיצב, מתחת רגלו של אחד מעמודי-הבטון והלאה ממנו, הונח שטיח, אף הוא בגודל 8 x 3 מטרים. מיצב מעין זה מומין את הצופה לחדור לתוכו ולהתהלך בין העמודים. בהשאלה ניתן אולי לר-אותו כמסמל מקום מיקלט, מחסה מפני הפצצה (וזה גם פשרה של אותה "הגנה פאסיבית" בצרפתית). אילו ניסה מישוה, חלילה, להרוג — ולוא גם כמעט — את השטיח מקומו, היה כל "הג" קורס תחתיו, והחישוק שמעל אותו גג היה חובק לאחד מעמודי מיכנה המוסיאון (להבריל מעמודי המיצב) — כאיבה, ואולי משתחל בו כעגיל יואר זן, ומוסיף נופך של חן ושחוק לעבודה הגדולה וכיכרת המישקל — 120 טון! כראיון שנתן בגרנובל, הסביר שפיצר את הקשר בין עבודתו לבין התרשמותו מן המיכנה שבו היא ניצבת. כשביקר כאן לראשונה, אמר, התרשם מאוד מכיכרם הכחול של החלונות, וכן מן העובדה שבמקום שצבע הציפוי הכחול התקלף מן הזיכוכית — מסתנן האור פנימה ויוצר אפקט של ויטראז'. מלאכת צביעת החלונות נעשתה בימי מלחמת העולם השנייה: המדובר בצבע הסוואה כחול להגנה מפני הפצצות אוויריות. על שם תפקידו, כינה גוון זה של צבע כחול בכינוי התעשייתי של "בלא רפאנס פאסיב", כלומר, כחול הג'א. ומכאן גם שם עבודתו של שפיצר. הוא גם מציין שאף ציבעם (החשוך בעמוד 32)

עורך נתן זך

סקי בית המרחץ, מחזה שנתכבר אף הוא בקיורת נות של ביקורת מרושעת ובלתי-ידיגשה, סמוך לאותו יום נורא שבו התאכר המשורר, הוגלה לסיביר, שבה גם מצא את מותו. הבידור גבר, החלונות נאטמו והתריסים הוגפו בפני כל משב רוח רענן. תאורה מלאכותית חדר גזנית וחיוורת החלישה עד מאוד אורות וצללים גם יחד. בחלל האוויר עמדו ריחות עובש, עיפוש ושיגרה חונקת. העיתונות דיווחה על הישגי ה"סטאחאנובי צ'ים", צוברי מיכסות-השיא בעבודה, תמונותיהם פורסמו מעל דפי כל היומונים, התנוססו ב"ויט" רינתו" שבחוצות הערים. אך על טיב מוצריהם לא דווח בעבר מאומה. בימים אלה פירסם השבועון קרוקודיל כתבה על טיבן של הנעללים החקומיות. סוליותיהן — מתברר — פערו פה, חרצו לשון, מסמריהן נתן קעו בבשרן החי של כפות רגלי האורחים... אותו קרוקודיל (9 מיליון עותקים לגיליון), שהוא שבועון להומור ולסטירה, מציע לכל קורר איז המבקשים לרכוש לעצמם מציתים מתוצרת סובייטית, שכל קונה יצרף למצית בשרשרת הדוקה קופסת-יגפרורים לרפואה. לפנסים מוצע עליידי קרוקודיל לחבר נר — על כל צדה של כתבא... האווניוק — שבועון שהירבה בעבר לפרסם דווקא את היצירות הנטוראליסטיות יותר של הדי הולכים בתלם — צועד עתה בראש המוחים כנגד תחלואיה של הביורוקרטיה המנוונת של המנגנון. בגיליונו ממחצית יוני השנה, מעלה אותו אוונויק את פרשת רדיפתו של סטאלין את המי שודרת הנפלאה אנה אחטסובה, מחברת האקי מאיסטים, אשר לאה גולדברג שלנו העריצה כל כך. בשנות השלושים שילח סטאלין גם אותה לסיביר החוקה, אבל היא זכתה לחזור מגלותה. מלוי הצמד, אלכסנדר בנייב, עיתונאי מוס"קווי בן 31 שלמד לשקשורת בלייפציג, שולט בגרמנית ומשמש של מתרגמן. הוא ביקש לרכוש לי, לפי בקשתי, אותו גיליון של אוונויק. ללא הצלחה. במסעותינו חרשנו את מוסקווי, טיביליסי (טיפליס), קוטיאסי (כחבל המערבי של גרוזיה) ובאקו בירת אזרביג'אן, ולא נמצא גם קיוסק אחד שבו ניתן יהיה להשיג גיליון זה של אוונויק. עד — עד שהגענו לעיריה גור, במרכז גרוזיה, מקום הולדתו של סטאלין, אשר בטבורה ניצב עדיין בית העץ המיניאטורי שבו נולד, מוקף במיבנה-אבן גדול, המשמש מוסיאון תיעודי לחיי המנהיג השנוי-במחלוקת. בקיוסק לא רחוק מצאנו סוף-סוף את גיליון אוונויק הנעלם. "מה הפלא?" — אמרו ליצני העיריה שרצבו בכיכר — "בעיירתנו אין קונים שום עיתון המי פרסם דברים בגנות סטאלין..."

הבטם סרדים
 אם רוצנת להשיג יומונים כפראבדה, איד טייה, קומסוטולסקיאה פראבדה או מוסקאו שבלשון האנגלית, עליך להשכים קום ולרד... יוסק לא יאיוור מן השעה 8 בכוקר. אז... כלשור שתוכה באחר מהם. יונים מפתיעה גם את הדי... לאחרונה את התפוצה... ביק את הביקוש ההר... התנהלות על התיים עומים צמחם בתיים... עיני לא עלה בתיים...